

կուռքը, Գիււտ Խոսչի ժայռին վրայ Աստղիկի մարմարէ արձանը, զոր հեթանոսները հոն զետեղած էին, կարծելով որ յարութեան և խոսչի նկատմամբ մեր ունեցած հաւատքը պիտի կարենային յափշտակել՝ եթէ Ս. Տեղերը կուռքերով աղարատէին: Բեթղեհէմը որ այժմ մեզ կը վերաբերի, եւ աշխարհի ամէնէն օգոստոսաբառ տեղն է, եւ որուն համար սողմոսերգուն կ'երգէ ըսելով՝ Ճըշմարտութիւն յերկրէ բուսաւ, Թամմուզի, այսինքն Ադոնիսի նուիրական անտառովը հովանաւորուած էր, և այրին մէջ, ուր երբեմն մանուկ Քրիստոսն բազմած էր, կ'ողբային Աստղիկի տարփուհին»:

Բայց պէտք է դիտել որ եթէ պատմութեան լուսով պիտի առաջնորդուինք, հարկ կ'ըլլայ աւելցնել թէ Թամմուզի կամ Ադոնիսի հեթանոսական պաշտամունքը քրիստոնէութենէ Բ. դար առաջ մտած էր Պաղեստինի մէջ, ինչպէս յայտնի է Եգեկիւէի (Ը. 14) և Եսայիի (Ժէ. 10) գիրքերէն: Ադրիանոս կայսրը որքան հրէութեան նոյնքան եւ քրիստոնէութեան թշնամի էր, այդ պատճառաւ ուզեց Ս. Տեղերը խափանել կռապաշտութիւն հաստատելով: Ադոնիսի հեթանոսական պաշտամունքը չկարողացաւ խափանել Ս. Ծննդեան այրին մէջ մեր Փրկչին համար կատարուած քրիստոնէից երկրպագութիւնը, ինչը յազդեց և Ադոնիսի արձանը վտարուեցաւ Ս. Ծննդեան այրէն:

2. Ս. Ծննդեան Եկեղեցին Կոստանդիանոսէն մինչեւ Յուսիփիանոս.

Կոստանդիանոսի տիրապետութեամբ քրիստոնէական կրօնի յազթական պսակը կ'ամբողջանար: Նիկիոյ ժողովին մէջ (325) կայսրը Պաղեստինի եպիսկոպոսներուն հետ կը խորհրդակցէր Ս. Տեղեաց մէջ շինուելիք եկեղեցիներուն ծրագրին վրայ. ժայռին մէջ փորուած գերեզմանը, ուրկէ Փրկիչը յարութիւն առաւ, ա՛յն այրը, ուրկէ համբարձաւ ան, և Ս. Ծննդեան այրը ուր ծնաւ. այս երեք նուիրական այրերը խանդավառած էին իր հողին՝ անոնց վրայ վաղընդփոյթ բարձրացնելու համար հոյակապ տաճարներ: Մէկ կողմէն կայսրը կը պատրաստուէր այդ նուիրական նպատակին համար, և միւս կողմէն իր մայրը, Հե-